

Enkele bespiegelingen over de noodzaak om tot een integraal voedselbeleid te komen vanuit het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken.

Dames en Heren,

Wat is het een groot plezier om weer terug te zijn in Suriname en hier vandaag met u allen over een emotioneel beladen onderwerp als voedsel te mogen spreken.

In mijn inleiding wil ik u graag deelgenoot maken van de recente ontwikkelingen in Nederland rond het thema voedsel. Dit in de verwachting dat deze ontwikkelingen u inspireren en vroeger of later ook in Suriname tot een nieuwe, aan uw land aangepaste, benadering zal leiden.

De vraag hoe we mondiaal kunnen blijven beschikken over voldoende, veilig, gevarieerd en duurzaam geproduceerd voedsel, staat hoog op de agenda. De Secretaris-Generaal van de VN, Ban Ki-Moon, stelde onlangs dat de wereld voor twee enorme uitdagingen staat: een snel groeiende wereldbevolking voorzien van energie en van voedsel. Door het ondertekenen van de *Sustainable Development Goals* heeft ook Nederland zich gecommitteerd bij te dragen aan het oplossen van deze uitdagingen.

Nederland heeft hierbij een sterke uitgangspositie: het vormt een dynamische, duurzame delta, een proeftuin waar oplossingen voor maatschappelijke opgaven rond gezondheid, voedsel, water, biodiversiteit en energie in de praktijk en in samenhang worden ontwikkeld, toepasbaar over de gehele wereld.

Nederland staat bekend om zijn hoogproductieve landbouw en heeft verscheidene agrifood-bedrijven die meespelen op het internationale toneel. Nederland vormt bovendien een belangrijk knooppunt in het internationale voedselverkeer, als producent, importeur, verwerker en distributeur van voedsel. De daarbij opgedane kennis en ervaring laten zich ook in Suriname in de vorm van partnerschappen tussen de particuliere sector, onderzoeksinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheden goed delen.

De discussie over de mondiale landbouw en voedselvoorziening heeft in de afgelopen decennia een ander karakter gekregen.

Vier ontwikkelingen zijn daarvoor bepalend geweest.

Ten eerste zijn de landbouw en voedselvoorziening geïndustrialiseerd en geïntensiveerd en heeft er schaalvergroting plaatsgevonden.

Ten tweede is de voedselvoorziening sterk geïnternationaliseerd. De handel en de directe buitenlandse investeringen door agrifoodbedrijven zijn toegenomen. Het verkeer van grondstoffen en voedsel(half)producten doorsnijdt landen en continenten; de productieketens zijn internationaler geworden.

Een derde ontwikkeling die daarmee samenhangt, is het toegenomen belang van grote multinationale ondernemingen in toelevering, verwerking en retail in de keten. Voedsel wordt in verschillende stappen verwerkt, bewerkt, verpakt en verkocht. Ook bij de productie zijn, behalve de boeren, verschillende spelers betrokken, zoals zaad-, kunstmest- en gewasbestrijdingsmiddelenleveranciers.

Tenslotte hebben zich ook belangrijke veranderingen voorgedaan op het vlak van de consumptie. De consumptie van vlees en andere dierlijke producten en van samengestelde producten is fors gestegen in elk land waar de welvaart onder de bevolking toenam.

De voedselproductie legt een groot beslag op grond, water en grondstoffen en de milieubelasting, inclusief de druk op de biodiversiteit, is sterk toegenomen. Ook op lokaal niveau leidt voedselproductie, evenals andere productieve sectoren van de economie, vaak tot een steeds zwaardere milieubelasting. Omgekeerd hebben deze ecologische problemen weer invloed op de voedselvoorziening. Verschillende studies voorzien op termijn schaarste van voor landbouw essentiële grondstoffen en hulpbronnen, met name water, fosfaat en fossiele brandstoffen. Ook in Suriname.

Digitalisering en grotere transparantie van productie en productieprocessen hebben geleid tot bewustwording van de consument en daarmee een veeleisender gedrag richting de producenten. Voedselcrises binnen en buiten de EU maken de consument ook kritisch ten opzichte van de wijze waarop voedsel wordt geproduceerd. Nieuwe technologieën hebben ook aanzienlijke invloed op zowel producenten- als consumentengedrag. De risico's en mogelijkheden hiervan bieden de nodige uitdagingen voor het voedselbeleid, vooral als het gaat om genetica, big data en tracability.

Dames en Heren,

De verdeling van welvaart en toegang tot voedsel is niet gelijk. Nog altijd zijn bijna 800 miljoen mensen ondervoed, terwijl bij ruim twee miljard mensen sprake is van overgewicht. Een gezonder voedselpatroon heeft positieve effecten op onze gezondheid en op de kosten van de gezondheidszorg. Het vooruitzicht is dat de wereldbevolking tot 2050 zal groeien naar ruim 9 miljard mensen en dat dit gepaard zal gaan met voortgaande verstedelijking en sterk veranderende eetpatronen. Daarnaast neemt de vraag naar biomassa voor niet-voedseloeleinden sterk toe. De centrale uitdaging voor elk land is daarom te komen tot een ecologisch houdbaar, robuust en maatschappelijk gedragen voedselsysteem, dat voorziet in voldoende veilig en gezond voedsel, bereikbaar voor iedereen. Dit zijn ontwikkelingen waaraan ook Suriname op in moet spelen.

In de afgelopen decennia zijn, met name in de rijkste landen, steeds meer consumenten in toenemende mate vervreemd geraakt van de productie van hun voedsel. De afgelopen jaren zijn diverse incidenten op het gebied van voedsel de revue gepasseerd en in Nederland woeden er bijvoorbeeld stevige maatschappelijke discussies over dierenwelzijn, intellectueel eigendom op plantaardig en dierlijk uitgangsmateriaal en de gezondheid van onze voeding. Consumenten willen de 'anonimiteit' van de voedselproducent doorbreken.

De productie van voedsel is niet meer los te maken van andere producten en functies: biomassa en energie, water, biodiversiteit, landgebruik, bodembeheer, klimaat. Uitdagingen waar we mondiaal en nationaal voor staan en de veranderende maatschappelijke context vragen volgens Nederland om een hernieuwde positionering: een beweging van landbouwbeleid naar voedselbeleid. De kern hiervan is een overheidsbeleid dat integraal rekening houdt met de uiteenlopende waarden rond voedsel, met de samenhang tussen productie en consumptie en met de veranderende machtsverhoudingen.

Dit biedt ook kansen voor nieuwe verdienmodellen waarin verschillende maatschappelijke opgaven in samenhang met de productie, verwerking en consumptie van voedsel worden aangepakt. De overheid zal zich daartoe, in steeds wisselende rollen, moeten richten op alle belangrijke spelers in de agrofoodketen, inclusief de consument. Immers burger en consument worden steeds mondiger en stellen steeds hogere eisen aan producten en productiemethoden en ook groeit de behoefte aan regionale voedselsystemen, met transparante en korte ketens. Ook hier in Suriname zijn hier al mooie voorbeelden van te vinden.

Dames en Heren,

Klimaatverandering, afnemende biodiversiteit en milieuverontreiniging (zoals door gewasbeschermingsmiddelen) maken het allesbehalve zeker dat aan de stijgende vraag naar voedsel kan worden voldaan. Samen moeten we komen tot een voedselsysteem dat niet bijdraagt aan klimaatverandering maar deze juist helpt op te lossen. En dat niet leidt tot teruglopende biodiversiteit,

ontbossing en uitputting van natuurlijke hulpbronnen op het land en in zee, maar juist de draagkracht van de aarde versterkt. Veranderende consumptiepatronen en leefgewoonten veroorzaken in toenemende mate volksgezondheidsrisico's, zoals overgewicht en obesitas en daaraan gerelateerde welvaartsziekten. Het voedselsysteem moet helpen om de volksgezondheid te versterken en daarmee de maatschappelijk kosten die met gezondheidszorg gepaard gaan te verminderen.

Daarbij moet het voedselsysteem robuust genoeg zijn om schokken op te vangen en te blijven functioneren onder verschillende omstandigheden. Denk aan geopolitieke spanningen, klimaatverandering en extreme weersomstandigheden, de uitbraak van dier- en plantenziekten en andere gebeurtenissen die handelsstromen en de beschikbaarheid van voedsel kunnen verstoren. Het voedselsysteem moet bovendien economisch houdbaar zijn en rekening houden met een evenwichtige verdeling van kosten en baten binnen de keten. Als dit niet zo is, kunnen de gevolgen verstrekkend zijn. Denk aan voedseltekorten en toename in volatiliteit van de voedselprijzen met onder andere grote vluchtelingenstromen als gevolg.

Dit leidt tot de volgende conclusie: Er is over de hele linie een transitie nodig, die voor een deel al is ingezet, en die in samenhang leidt tot gezondere voedselconsumptie en -productie en een meer circulair, klimaatbestendig en daarmee robuuster voedselsysteem. Ook voor Suriname zou dit als kompas kunnen dienen waarlangs de inrichting van de duurzame landbouw in het kader van een gezond voedselsysteem vorm gegeven kan worden.

De inzet van de transitie moet onder andere gericht zijn op:

1. Een verschuiving van een landbouwbeleid naar een voedselbeleid;
2. Grotere inzet op innovatie en verduurzaming;
3. Goede wet- en regelgeving.

1. Verschuiving van een landbouwbeleid naar een integraal voedselbeleid

Om de bovengeschetste uitdagingen aan te gaan is een integraal voedselbeleid - dat betrekking heeft op de gehele keten: van (zee en) grond tot mond - voorwaarde. Een beleid dat zich richt op de transities op gebied van gezondheid, duurzaamheid en robuustheid en de samenhang daartussen. Er dienen relaties te worden gelegd met andere beleidsvelden als klimaat, energie, water, biodiversiteit, innovatie, consumentenbeleid, mededinging, topsectoren, circulaire economie, handel en buitenlands beleid. Zo geven de in Parijs afgesproken klimaatdoelstellingen extra kansen om voedsel en waterbeleid voor nationale en internationale doelstellingen samen te brengen.

Een integraal voedselbeleid doet ook meer recht aan het gegeven dat niet alleen de primaire producent, maar de hele keten van betekenis is. Het doet daarnaast ook recht aan het feit dat uitdagingen op het gebied van klimaat, voedselverspilling en gezonde voeding ook om inspanningen van de ketenpartijen en de consument vragen. De consument vraagt bovendien om steeds meer keuzemogelijkheden en diversificatie van het aanbod en het is aan de producenten om hier op in te spelen als moderne ondernemers. De herkomst en samenstelling van voedsel moet daarom transparanter worden. Daarbij is ook aandacht nodig voor het zichtbaar maken van de impact van voedsel op de natuur en natuurlijke hulpbronnen en de doorvertaling van deze en andere externe effecten in de prijs van voedsel.

2. Grotere inzet op innovatie en verduurzaming

Voor een duurzame productie, die voedselproductie koppelt aan de aanpak van urgente maatschappelijke opgaven, zijn uiteindelijk een technologisch hoogstaande verwerkings- en vermarktingsindustrie, innovatie en investeringen noodzakelijk. Zo kan voedsel ook een bijdrage leveren aan hoogwaardige groene biomassa en nieuwe cross-sectorale productieketens.

De agro- en visserijketens kunnen tegelijk ook een belangrijke stimulans bieden voor de bescherming en het herstel van natuurlijke hulpbronnen en biodiversiteit, bijvoorbeeld door geavanceerde productiemethoden of vangstechnieken en een bijdrage aan de circulaire economie. Dit door bijvoorbeeld het voorkomen van voedselverliezen en -verspilling en door hergebruik van waardevolle

mineralen uit dierlijke mest. Om de staat van de biodiversiteit structureel te verbeteren is verdere ontwikkeling en verspreiding van natuurinclusieve vormen van voedselproductie nodig. Met het oog op de robuustheid van de voedselproductie is meer aandacht nodig voor variëteit (onder andere de beschikbaarheid van zaden en uitgangsmateriaal) en het veiligstellen van grondstoffen(stromen).

3. Goede wet- en regelgeving

Een belangrijk instrument van een integraal voedselbeleid is wet en regelgeving. Minder regelgeving, integratie van regelgeving, vereenvoudiging van regelgeving en een meer doelmatige inrichting van inspecties en controles. Dit is niet alleen van belang om innovatie, vernieuwing en samenwerking tot stand te brengen (bijvoorbeeld experimenteerruimte, regelgeving met betrekking tot intellectueel eigendom en mededinging), maar ook om kosten voor ondernemers en overheid te beperken. Hierbij valt te denken aan het terugbrengen c.q. vereenvoudigen van informatieverplichtingen, het ontwikkelen van een webtool zoals 'regelhulp' om de ervaren regeldruk te verminderen, het inzetten op elektronisch certificeren op fytosanitair terrein en risicogebaseerd toezicht in de productieketen. Hiermee wordt de concurrentiekracht versterkt en zijn ondernemers beter in staat hun inkomen uit de markt te halen.

Dames en heren,

Ik hoop dat ik u met het bovenstaande deelgenoot heb gemaakt van de recente gedachtenvorming in Nederland over de noodzaak om tot een integraal voedselbeleid te komen. En dat Nederland en Suriname elkaar over en weer hier kunnen inspireren. Zoals met dit congres wat laat zien dat ook in Suriname er een voedingsbodem is voor een verbreed landbouwbeleid. Alle hierbij getoonde initiatieven worden dan ook van harte toegejuicht.

Ik dank u voor uw aandacht.